

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПРИКОРДОННЯ ЯК СФЕРА ТРАНСФОРМАЦІЇ

Матеріали міжнародного
круглого столу

POLISH-UKRAINIAN BORDERLAND AS AN AREA OF TRANSFORMATION

Materials of the international
round table

28 03 2025
Люблін - Луцьк

28 03 2025
Lublin - Lutsk

Horizon 2020
European Union Funding
for Research & Innovation

eurizon
European network
for developing new horizons for RIs

UMCS

ФАКУЛЬТЕТ
БІЗНЕСУ
ТА ПРАВА

Lubelskie

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego

ВОЛИНСЬКА
обласна державна адміністрація

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Tublin
MIASTO INSPIRACJI

ЛУЦЬКА
МІСЬКА
РАДА

ІДПЯЖ НАН УКРАЇНИ

Польсько-українське прикордоння як сфера трансформації

Матеріали міжнародного круглого столу

28 березня 2025 року, Люблін – Луцьк

Polish-Ukrainian borderland as an area of transformation

Materials of the international round table

28 March 2025, Lublin - Luts'k

Security
Green
Digital
Intellectual

Conducted as part of the project Eurizon ID 829: Structural transformation of the economy of the Polish-Ukrainian borderlands as a response to common challenges of security, green, digital and intellectual transition

This project has received funding from European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No.871072.

Луцьк
«Надстир'я»
2025

УДК 339.92 (477:438)

П 53

Рецензенти:

Голян В.А. – д.е.н., професор, директор ГО «Європейський аналітичний центр»;

Хомюк Н.Л. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту Волинського національного університету імені Лесі Українки.

*Рекомендовано Вченою радою Луцького національного технічного університету
(протокол № 8 від 24 квітня 2025 р.)*

П 53 Польсько-українське прикордоння як сфера трансформації: матеріали міжнародного круглого столу, Люблін–Луцьк, 28 березня 2025 р. Луцьк: Надстир'я, 2025. 165 с.

ISBN 978-617-8438-10-4

Круглий слід організовано в рамках реалізації проекту Eurizon ID 829: Structural transformation of the economy of the Polish-Ukrainian borderlands as a response to common challenges of security, green, digital and intellectual transition. Збірник містить матеріали учасників міжнародного круглого столу «Польсько-українське прикордоння як сфера трансформації», який відбувся 28 березня 2025 року в гібридному форматі на базі Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, Польща. Розкрито широке коло питань, що стосуються теоретичних, методичних і прикладних аспектів структурної трансформації економіки регіонів польсько-українського прикордоння в умовах сучасних викликів безпеки, «зеленої», цифрової та інтелектуальної трансформації.

Для науковців, аспірантів, студентів, практиків, які досліджують проблеми розвитку економіки регіонів польсько-українського прикордоння та євроінтеграції України загалом.

P 53 Polish-Ukrainian borderland as an area of transformation. Materials of the international round table, Lublin - Lutsk, 28 March 2025. Lutsk: Nadstyrja, 2025. 165 p.

The roundtable was organised within the framework of the Eurizon ID 829 project: Structural transformation of the economy of the Polish-Ukrainian borderlands as a response to common challenges of security, green, digital and intellectual transition. The collection contains the materials of the participants of the international roundtable 'Polish-Ukrainian borderland as a sphere of transformation', which took place on 28 March 2025 in a hybrid format at the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland. A wide range of issues related to the theoretical, methodological and applied aspects of structural transformation of the economy of the Polish-Ukrainian border regions in the context of modern security challenges, green, digital and intellectual transformation were covered.

For researchers, postgraduates, students, practitioners who study the problems of economic development of the regions of the Polish-Ukrainian borderland and Ukraine's European integration in general.

УДК 339.92 (477:438)

Матеріали друкуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

ISBN 978-617-8438-10-4

© Луцький національний технічний університет, 2025

Ломохов Д.В. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ	69
Лопоха Б.В. ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	70
Лучечко Ю.М. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КОМПЛЕКСНОЇ АГРОПЕРЕРОБКИ У РЕГІОНАХ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ	72
Максим'як С. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В АСПЕКТІ ТРАНСКОРДОННОЇ МІГРАЦІЇ	75
Малишко С.О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ	76
Марошик С.Л., Цісарук А.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	78
Матковський С.О., Васьків С.Ф. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	79
Мельник І.Є. НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ У РЕГІОНАХ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ	81
Михалевська Т.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА У РЕГІОНАХ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ	83
Roman Miakota POLAND'S EXPERIENCE IN PUBLIC DEBT MANAGEMENT	85
Назарук А. Я. СТАЛІЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ ТРАНСКОРДОННОЇ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ СПІВПРАЦІ	86
Ніколаєва А.М. ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТНОГО РИНКУ	89
Нужна О.А. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ОБСЯГІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	91
Нужна О.А., Кравчук А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ САЛЬДО ТОРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ МЕТОДАМИ ТРЕНДОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ	93
Павлюк Ю.В. ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ	96
Патицька Х. О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ВУГІЛЬНИХ МІКРОРЕГІОНІВ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ В УМОВАХ «ЗЕЛЕНОГО» ПЕРЕХОДУ	97
Пащук К.А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У СФЕРАХ БІЗНЕСУ, АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ, ОСВІТИ І НАУКИ	99

інфраструктури для дошкільної освіти та догляду за дітьми сприятиме підвищенню рівня зайнятості жінок та забезпечить сприятливі умови для розвитку дітей.

Підтримка наукових досліджень у сфері розвитку людського капіталу, включаючи вивчення потреб ринку праці та ефективності освітніх програм, сприятиме прийняттю обґрунтованих політичних рішень. Заохочення міжнародного обміну студентами, викладачами та науковцями сприятиме поширенню знань та кращих практик. Розвиток волонтерства та громадської активності сприятиме формуванню соціально відповідального та активного громадянського суспільства. Інвестиції у розвиток культурних та творчих індустрій сприятимуть розвитку креативності та інноваційного мислення, що є важливими складовими людського капіталу.

Отже, розвиток людського капіталу є пріоритетним для забезпечення сталого та інноваційного розвитку регіонів польсько-українського прикордоння, оскільки є визначальним фактором їхньої конкурентоздатності та здатності до адаптації в умовах глобальних змін. Системні інвестиції в освіту, професійну підготовку, охорону здоров'я та міжкультурну комунікацію формують висококваліфіковану, мобільну та соціально активну робочу силу, здатну генерувати нові знання, технології та підприємницькі ініціативи. Транскордонна співпраця у цій сфері не лише сприяє гармонізації освітніх стандартів та обміну кращими практиками, але й зміцнює соціально-економічну інтеграцію прикордонних територій, забезпечуючи їхнє довгострокове процвітання та стабільність.

1. Шубалий О.М., Мішук А. (2024). Актуалізація державної політики та стратегій розвитку прикордонних регіонів як основа активізації польсько-українського транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Випуск 67. С. 3–14. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2024.67.0.6701>

Сидоренко Р.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ТРАНСКОРДОННА ВЗАЄМОДІЯ ПІДПРИЄМЦІВ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН

У будь-якій розвинутій країні підприємці виступають рушієм розвитку економіки. Підприємництво наповнює бюджети, створює нові робочі місця, задовольняє попит на товари та послуги, які не хочуть виготовляти (надавати) великі фірми, дає можливість громадянам самореалізовуватись. Воно створює середній клас країни – її основу.

Налагодження ефективної українсько-польської транскордонної взаємодії підприємців і малого бізнесу є важливою складовою економічного розвитку обох країн. Це сприяє не лише зміцненню двосторонніх відносин, а й відкриває нові можливості для малого та середнього бізнесу кожної країни, дозволяючи їм виходити на нові ринки та підвищувати свою конкурентоспроможність.

Україна і Польща мають стратегічне розташування в середині Європи, що робить їх важливими економічними партнерами. Польща, будучи членом Європейського Союзу, має доступ до ринків ЄС, і для українських підприємців це відкриває можливості для експорту товарів та послуг. Це дозволяє малому бізнесу в Україні скористатися перевагами транскордонної торгівлі і зайняти свою нішу на європейському ринку. З іншого боку, польські підприємці можуть налагоджувати співпрацю з українськими виробниками, що дозволяє отримувати нові джерела сировини та знижувати витрати на виробництво. Такий обмін товарними потоками може значно збільшити обсяги двосторонньої торгівлі і підвищити економічну стабільність обох країн.

Одним з важливих аспектів співпраці є обмін досвідом і технологіями. Польща має значно більше практики у веденні бізнесу в умовах ЄС, що стане в нагоді і українським підприємцям. Це стосується як передових технологій, так і ефективних бізнес-моделей, організаційних практик, а також принципів управління. Завдяки цьому українські підприємці удосконалюватимуть свої виробничі процеси, підвищуватимуть ефективність і, в результаті, виходитимуть на нові ринки. Польські підприємці також отримують можливість ознайомитися з українським ринком, що дозволить їм розширювати свій бізнес, зокрема через розвиток нових виробничих потужностей або налагодження логістичних ланцюгів.

Не менш важливим є розвиток спільних проектів і залучення інвестицій. Спільна діяльність дозволяє знизити ризики для малих бізнесів, об'єднуючи ресурси та досвід обох сторін. Вона може бути як великим інвестиційним проектом, так і більш локальними ініціативами, що створюють додаткові можливості для розвитку підприємців. Польські інвестори можуть бути зацікавлені у фінансуванні проектів в Україні, особливо в таких сферах, як сільське господарство, будівництво, енергетика та технології. Інвестування в український ринок також дає польським підприємствам доступ до низькоцінових виробничих ресурсів і значного споживчого ринку.

Співпраця на транскордонному рівні також має позитивний вплив на логістичну інфраструктуру. Залучення бізнесу до спільних проектів допомагає розвивати транспортну мережу, модернізувати митні пункти та створювати логістичні хаби, що значно полегшує доставку товарів між країнами. Це знижує витрати на транспортування і покращує доступність товарів на ринках, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності бізнесу, особливо для підприємців, що мають обмежені ресурси для ведення зовнішньоекономічної діяльності.

Ефективна українсько-польська транскордонна взаємодія підприємців є важливим інструментом розвитку економічних зв'язків між двома країнами. Вона дозволяє створювати нові можливості для підприємців, сприяє розвитку інфраструктури, покращує логістику, дає доступ до інвестицій і підтримки з боку ЄС. Ці фактори разом допомагають обом країнам зміцнити свою економічну базу, створюючи умови для стабільного і сталого розвитку на довгострокову перспективу.

Стегней М. І., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та фінансів
Мукачівський державний університет

Прокопець Р. І., аспірант, здобувач PhD, спеціальність «Економіка»
Мукачівський державний університет

Романюк С. В., аспірант, здобувач PhD, спеціальність «Економіка»
Мукачівський державний університет

ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ ЕКОЛОГО-СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З моменту здобуття суверенітету Україна продемонструвала значний прогрес у сфері еколого-соціогуманітарного розвитку. Однак, низка суттєвих проблемних аспектів залишаються актуальними та потребують розв'язання. Першочерговим серед них є диспропорційність економічного зростання, оскільки переважна більшість населення не відчуває повною мірою його позитивних наслідків. Найбільш гостро ця нерівномірність проявляється у сільській та напівсільській місцевості, де зосереджено значну частину (60%) громадян України. Для цих територій, окрім низьких показників рівня життя, характерними рисами є обмежений доступ до кваліфікованої медичної допомоги та якісної освіти, недостатньо розвинена (або значно зношена) базова інфраструктура, а також складнощі із

забезпеченням населення питною водою. У зазначених регіонах широко розповсюджені соціальні проблеми, питання охорони здоров'я та екологічні виклики, що зумовлює необхідність їхнього комплексного та системного врегулювання.

Слід зазначити, що розпочата Російською Федерацією повномасштабна війна в Україні суттєво поглибила та загострила проблему нерівномірного еколого-соціогуманітарного розвитку регіонів. Бойові дії, руйнування інфраструктури, вимушене переселення населення та окупація територій призвели до значних дисбалансів у соціально-економічній сфері та екологічному стані різних областей. Прифронтові та окуповані території зазнали катастрофічних руйнувань, що призвело до гуманітарної кризи, втрати робочих місць, погіршення доступу до базових послуг та серйозних екологічних наслідків. Водночас, тиллові регіони зіткнулися з напливом внутрішньо переміщених осіб, зростанням навантаження на соціальну інфраструктуру та змінами в економічній структурі.

Таким чином, поряд з існуючими системними проблемами нерівномірного розвитку, війна спричинила нові, масштабні виклики, що вимагають окремого дослідження та розробки комплексних стратегій для забезпечення сталого та інклюзивного еколого-соціогуманітарного розвитку всіх регіонів України, з особливою увагою до подолання наслідків воєнної агресії.

У цьому контексті Закарпатська область вирізняється як відносно найбезпечніша територія України під час війни, що створює унікальні можливості для її територіального розвитку. Відсутність активних бойових дій та відносна стабільність сприяють концентрації внутрішньо переміщених осіб, переміщенню бізнесу та залученню гуманітарної допомоги. Це, у свою чергу, може стати каталізатором для розвитку місцевої економіки, зокрема у сфері послуг, торгівлі та виробництва.

Можливо виділити переваги еколого-соціогуманітарного розвитку прикордонних сільських територій Закарпатської області в умовах війни:

- гуманітарний потенціал, адже безпечний статус регіону робить його важливим центром для надання гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам та іншим постраждалим від війни, а розвиток відповідної інфраструктури та послуг може стати довгостроковим напрямком розвитку;

- економічна релокація та інвестиції, оскільки відносна безпека та прикордонне розташування роблять Закарпаття привабливим для релокації бізнесу з більш небезпечних регіонів, а створення сприятливих умов для інвестицій, особливо в екологічно чисті галузі та розвиток місцевих ресурсів, може забезпечити стале економічне зростання;

- розвиток туризму та рекреації, адже збереження природного середовища та культурної спадщини, у поєднанні з відносною безпекою, створюють сприятливі умови для розвитку різних видів туризму (екологічного, сільського, культурного, оздоровчого), що може стати важливим джерелом доходів для сільських громад;

- збереження та розвиток людського капіталу, забезпечення доступу до якісної освіти та медичних послуг для місцевого населення та внутрішньо переміщених осіб сприяє збереженню та розвитку людського капіталу, що є ключовим фактором сталого розвитку;

- транскордонне співробітництво, адже прикордонне розташування відкриває можливості для активізації транскордонного співробітництва з сусідніми країнами у сферах економіки, культури, освіти та охорони довкілля, що може залучити додаткові ресурси та обмін досвідом;

- збереження екологічної стійкості, оскільки відносна віддаленість від зон активних бойових дій сприяє збереженню екологічної стійкості регіону, а розвиток екологічно орієнтованих видів діяльності та впровадження практик сталого природокористування можуть стати конкурентною перевагою.

Таким чином, незважаючи на загальнонаціональні виклики, Закарпатська область має унікальні можливості для свого сталого еколого-соціогуманітарного розвитку. Використання переваг безпечного статусу та прикордонного розташування, у поєднанні зі збереженням

природного та культурного багатства, може стати основою для сталого зростання та покращення якості життя місцевих громад.

Цільові орієнтири еколого-соціогуманітарного розвитку прикордонних сільських територій Закарпатської області спрямовані на досягнення гармонійного співіснування людини та природи, покращення якості життя місцевого населення та збереження унікальної культурної спадщини регіону в умовах його прикордонної специфіки. Ці орієнтири можна умовно поділити на кілька взаємопов'язаних блоків: екологічна сталість (1), соціально-економічний розвиток (2), гуманітарна складова (3).

Екологічна сталість охоплює збереження біорізноманіття та екосистем (забезпечення охорони природних територій, рідкісних видів флори та фауни, лісових масивів, водних ресурсів (річок, озер, підземних вод) від негативного антропогенного впливу, впровадження практик сталого лісокористування, запобігання незаконній вирубці лісів та браконьєрству); раціональне використання природних ресурсів (стимулювання впровадження енергоефективних технологій, використання відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, біомаса), забезпечення сталого управління водними ресурсами, мінімізація забруднення води та ґрунтів); покращення екологічної ситуації (впровадження систем роздільного збору та переробки відходів, ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, зниження рівня забруднення атмосферного повітря від промислових підприємств та транспорту); екологічна освіта та свідомість (підвищення рівня екологічної культури населення, формування відповідального ставлення до довкілля через освітні програми, інформаційні кампанії та залучення громадськості до природоохоронних заходів).

Соціально-економічний розвиток охоплює підвищення рівня життя населення (створення нових робочих місць, підтримка підприємництва, розвиток малого та середнього бізнесу, особливо в сферах, пов'язаних з екологічно чистим виробництвом, туризмом та місцевими традиціями); розвиток інфраструктури (покращення транспортного сполучення, забезпечення доступу до якісної освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг, зв'язку та інтернету, розвиток інженерної інфраструктури: водопостачання, водовідведення, енергозабезпечення); підтримка місцевих ініціатив та самоврядування (залучення мешканців до прийняття рішень, що стосуються розвитку їхніх громад та підтримка діяльності громадських організацій та ініціативних груп); збереження та розвиток культурної спадщини (підтримка народних промислів, традицій, обрядів, історичних пам'яток, розвиток культурного туризму); покращення демографічної ситуації (створення сприятливих умов для проживання молоді та сімей з дітьми, забезпечення доступу до якісної освіти та медичного обслуговування).

Гуманітарна складова охоплює зміцнення міжкультурного діалогу та транскордонного співробітництва (розвиток партнерських зв'язків з сусідніми країнами у сферах культури, освіти, економіки та охорони довкілля, реалізація спільних проєктів); підтримка соціальної згуртованості та інклюзії (забезпечення рівних можливостей для всіх мешканців, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічного походження чи віку, підтримка вразливих груп населення); забезпечення безпеки життєдіяльності (підвищення рівня громадської безпеки, запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідація їхніх наслідків); формування патріотизму та національної ідентичності (підтримка вивчення історії та культури України, виховання поваги до державних символів та цінностей).

Досягнення цих цільових орієнтирів потребує комплексного підходу, узгодженої співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій та місцевого населення. Успішна реалізація цих орієнтирів сприятиме сталому та гармонійному розвитку прикордонних сільських територій Закарпатської області, покращенню якості життя їхніх мешканців та збереженню унікального природного та культурного потенціалу регіону.

1. Стегней, М. І. Екологічні пріоритети розвитку сільських територій / М. І. Стегней // Економіка і держава : міжнародний науково-практичний журнал. – Київ, 2015. – №1. – С.17-21.

2. Pavlenko Olena, Irtysheva Inna, Kramarenko Iryna, Stehnei Marianna, & ather/ Design Managment of an Innovative Model of Sustainable Development and Regional Features in Conditions of Global Turbulence / Pavlenko Olena, Irtysheva Inna, Kramarenko Iryna, Stehnei Marianna, & at // WSEAS Transactions on Environment and Development : scientific journal. – Athens, Greece, 2023. – Vol. 19. – P. 1346-1356.

Сторонянська І.З., д.е.н. професор, заступник директора ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України» з науково роботи, м.Львів, Україна
Беновська Л.Я., к.е.н. старший дослідник, провідний науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», м.Львів, Україна

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ СПРАВЕДЛИВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ШЕПТИЦЬКОГО ВУГІЛЬНОГО МІКРОРЕГІОНУ

Створення нової економіки, яка б дозволила розвиватись Шептицькому вугільному мікрорегіону у разі закриття шахт, неможливе без формування якісно іншого людського капіталу. І це виклик для освіти, насамперед професійної, яка має готувати кваліфікованих робітників для нових професій сучасної економіки. Зазвичай продовження навчання у закладах професійної освіти вибирають учні, що показують нижчу успішність у школі. Серед цих закладів здебільшого сільські школи. У 2023-2024 навчальному році у восьми закладах професійної(професійно-технічної) освіти Шептицького вугільного мікрорегіону (в т.ч. дві філії) навчалось 2305 учнів, з яких 90,9 % на бюджетній та 9,1% на контрактній формі навчання. За останні п'ять років попри скорочення кількості учнів у загальноосвітніх навчальних закладах кількість учнів у професійних закладах мікрорегіону збільшилась на 7,9 відсотків).

Важливою вимогою до розвитку освіти в області є відповідність між напрямками підготовки спеціалістів, кваліфікованих робітників та потребами ринку праці.

Здійснення справедливої трансформації Шептицького вугільного мікрорегіону потребує перегляду освітніх програм та напрямків підготовки кваліфікаційних кадрів насамперед закладів професійної та професійно-технічної освіти на території мікрорегіону. Така адаптація повинна відбуватись з врахуванням мінливих умов, таких як міграційні процеси, мобілізація до ЗСУ та орієнтирів перспектив розвитку - діджиталізації, досягнення кліматичних цілей тощо. У цьому плані важливою буде співпраця навчальних закладів з роботодавцями та постійний процес моніторингу попиту на нові професії.

За даними Всесвітнього економічного форуму **впродовж наступних п'яти років ринок праці формуватиметься навколо двох тенденцій: діджиталізації та озеленення економіки**. Фахівцями Всесвітнього економічного форуму сформовано рейтинг найбільш затребуваних в перспективі професій: спеціаліст з штучного інтелекту, спеціаліст з сталого розвитку, аналітики бізнес-даних, фахівці з інформаційної безпеки, інженери в сфері відновлюваних джерел енергії, інженери з встановлювання та обслуговування сонячних електростанцій та систем. До професій, що ймовірно зникатимуть з глобального ринку праці увійшли касири, клерки поштового зв'язку, клерки з введення даних [1].

Львівщина є потужним освітнім центром країни, де функціонує 29 вищих навчальних закладів. Діджиталізація суспільства, розвиток інновацій та технологій вимагає ефективного функціонування закладів вищої освіти, як з точки зору напрямків підготовки спеціалістів, так і покращення якості бази та інфраструктури університетів, що забезпечить можливість навчання на найвищому рівні, зокрема у сферах, пов'язаних із зеленою та цифровою трансформацією.

Вища освіта в області має територіальну приналежність, де більшість вищих навчальних закладів розміщені на території м. Львів. У Шептицькому вугільному мікрорегіоні розташовано сім закладів професійної(професійно-технічної) освіти (в т.ч. дві філії) та один заклад фахової передвищої освіти.

Однак, багато закладів професійної освіти не є активними в плані впровадження нових спеціальностей, що відповідають сучасним реаліям. За останні п'ять років у трьох закладах не змінювались спеціальності підготовки (за виключенням конфігурацій з існуючих спеціальностей). В контексті розвитку відновлювальної енергетики Державним професійно-технічним навчальним закладом «Червоноградський професійний гірничо-будівельний ліцей» було відкрито спеціальність в сфері підготовки працівників у сфері відновлювальної енергетики - Електромонтер з ремонту та обслуговування сонячних електроустановок. Закладом відкрито навчально-практичний центр (НПЦ) «Альтернативної енергетики» коштом обласного бюджету та Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ. На базі Червоноградського Вищого професійного училища №11 у 2024 році створено НПЦ «Оператор цивільних безпілотних апаратів» та проводиться навчання за спеціальністю «оператор цивільного дрону».

Проте відкриття закладами нових спеціальностей не є динамічним, адже впирається в низку проблем, що сповільнює цей процес. Зокрема, ускладнились вимоги до матеріально-технічної, навчально-методичної та інформаційної бази з професії, кадрового складу закладу. Зокрема, заклади професійної освіти зіткнулись з проблемою ліцензування істотно нових професій, для прикладу спеціальності нетрадиційні та відновлювані джерела енергії. Для того, щоб відкрити нову професію викладачі та майстри повинні працювати у навчальному закладі та мати досвід практичної роботи за відповідним фахом. А отже, виникла ситуація, коли ринок праці потребує робітничих кадрів за новими професіями, а заклади професійної освіти не можуть почати навчання за відповідними напрямками. Заклади потребують перекваліфікація освітньо-педагогічних працівників закладів.

Іншою проблемою є складності у формуванні регіонального замовлення. Заклади професійної освіти укладають договори з підприємствами про потребу працівників певних кваліфікацій на 5 років та доносять їх до обласних органів влади, які, враховуючи фінансові можливості, формують регіональне замовлення. Однак бізнес не охоче співпрацює з закладами освіти, крім того підприємства, які часто працевлаштовують не офіційно працівників, не подають запити на підготовку таких спеціалістів, кваліфікованих робітників. Як наслідок, з регіональних замовлень випадають напрямки підготовки за такими спеціальностями як продавець, слюсар-сантехнік та інші і виникають дисбаланси між потребою ринку праці та пропозицією кваліфікованих кадрів, що готують закладами професійної освіти.

Проведений аналіз спеціальностей та просторового розміщення закладів професійної (професійно-технічної) освіти дозволив з'ясувати таке:

- Основна кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти розташована в обласному центрі м. Львів. У Червоноградському вугільному мікрорегіоні сформовано освітній кластер закладів професійно-технічної освіти, що об'єднує близько 10 % від усіх закладів області;
- Професійно-технічні навчальні заклади пристосували свої освітні програми до тенденцій на ринках праці області, а найбільш розповсюдженими спеціальностями є кухар, кондитер, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, кравець, штукатур, електрозварювальник;
- Наразі у більшості професійно-технічних навчальних закладах мікрорегіону обмежені можливості здобуття фахової освіти у сферах, що стосуються справедливої трансформації вугільних регіонів. Серед існуючих професій освітніх закладів в контексті справедливої трансформації такі як: електромонтер з ремонту та

обслуговування сонячних електроустановок, оператор цивільного дрону, інженерія програмного забезпечення, електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин [2];

- В останні роки є позитивний досвід створення нових навчально-практичних центрів відкриття кардинально нових перспективних спеціальностей таких як: «Електромонтер з ремонту та обслуговування сонячних електроустановок», «Оператор дистанційно-керованих апаратів».
- Особливості порядку формування регіонального замовлення закладів професійної освіти, поширеність неофіційного працевлаштування сприяють виникненню дисбалансів попиту ринку праці та пропозиції кваліфікованих робітників закладами професійної освіти.

1. Комплексне дослідження ринку праці та освітніх програм в Львівському вугільному регіоні у контексті справедливої трансформації Львів, 79 с.

2. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. <https://info.edbo.gov.ua/>

Суц Н.В.

здобувач групи ЕК-31, бакалаврська освітня програма «Економіка»
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРИКОРДОННЯ

Збалансований ринок праці стимулює підвищення продуктивності праці, зростання заробітних плат та покращення умов праці, що позитивно впливає на добробут населення та зменшує соціальну нерівність. Розвиток ефективно функціонуючого ринку праці у регіонах польсько-українського прикордоння є ключовою передумовою для забезпечення економічного зростання та соціальної стабільності, сприяючи оптимальному розподілу трудових ресурсів між галузями економіки та задоволенню потреб роботодавців у кваліфікованій робочій силі. Розвиток гнучкого та адаптивного ринку праці сприяє залученню інвестицій, оскільки інвестори віддають перевагу регіонам зі стабільним та прогнозованим трудовим потенціалом. Транскордонна співпраця у сфері ринку праці полегшує трудову міграцію, сприяє обміну знаннями та навичками, а також гармонізації стандартів зайнятості. Таким чином, розвинений ринок праці є фундаментом для сталого соціально-економічного розвитку та інтеграції прикордонних регіонів.

Зважаючи на проведені раніше наукові дослідження [1, 2], можна виділити перспективні напрями розвитку ринку праці у регіонах польсько-українського прикордоння. Вони передбачають активне стимулювання формальної зайнятості та детінізацію трудових відносин шляхом посилення контролю за дотриманням трудового законодавства та надання економічних стимулів для легального працевлаштування. Розвиток систем професійної орієнтації та кар'єрного консультування для молоді та дорослого населення сприятиме усвідомленому вибору професії та підвищенню їхньої конкурентоздатності на ринку праці.

Інвестиції у програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації працівників з урахуванням потреб регіональних ринків праці та перспективних галузей економіки забезпечать відповідність компетенцій працівників вимогам роботодавців. Сприяння розвитку підприємницької активності та самозайнятості через надання фінансової, інформаційної та консультаційної підтримки для започаткування та ведення власного бізнесу. Заохочення мобільності робочої сили між прикордонними регіонами Польщі та України шляхом спрощення процедур працевлаштування та визнання професійних кваліфікацій.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>